

Teknolojik Bağımlılık mı Teknolojik Yeterlilik mi? Covid-19 Pandemisine Bağlı Olarak Artan Ekran Süresi Bağlamında Aile ve Öğretmenlerin Gençlerin Teknoloji Kullanımına Dönük Yaklaşımlarının İncelenmesi

Duygulu, Serap¹, Hepkon, Zeliha²

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İletişim Bilimi ve İnternet Enstitüsü, Medya ve İletişim Çalışmaları Doktora Programı, (Türkiye)

² İstanbul Ticaret Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Medya ve İletişim Bölümü, (Türkiye)

e-mail: bilgi@serapduygulu.com.tr

Öz

Dünya üzerindeki olumsuz etkileri her geçen gün artan ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi kategorisine alınan Covid-19 hastalığı nedeniyle çeşitli kademelerdeki eğitimin uzaktan sürdürülmesi çok önemli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bunlardan belki en önemlisi artan ekran kullanım süreleri üzerinedir. Dijital medyanın toplumsal yaşantımızın her alanında yoğun bir şekilde kullanımı, pandemi öncesi dönemde de çocukların ve gençlerin ekran başında geçirdikleri zamanın akademi ve akademi dışı çevrelerce sıklıkla ele alınmasını getirmiştir. Ancak pandemiyle birlikte eğitim sürecinin tamamen uzaktan gerçekleştiriliyor olması; bunun yanında sosyalleşme, eğlence ve enformasyon ihtiyacının da ekranlarla giderilmesi, ekran kullanım süresinin çocuklar ve gençler üzerindeki etkisini ortaya koyan çalışmaların önemini daha da artırmıştır. Bu çerçeveden bakarak çalışmamızda Sonia Livingstone'un ekran kullanımını sadece "riskler" üzerinden değil "sağlayacağı "fırsatlar" üzerinden ele alan yaklaşımı temel alınmıştır. Ekran kullanımı ve "ekran zamanı" konusunda ailelerin ve öğretmenlerin ekran süresini teknolojik bağımlılık çerçevesinde değerlendirdikleri; ekran kullanımının niteliğine ve kullanımın teknolojik yeterliliğe nasıl dönüştürülebileceğine odaklanmadıkları görülmüştür. Bu incelemede temel amaç ailelerin ve öğretmenlerin lise öğrencisi gençlerin ekran kullanım sürelerine ilişkin yaklaşımlarını ortaya koymaktır. Bu kapsamda öncelikle "ekran zamanı", "teknolojik bağımlılık" ve "teknolojik yeterlilik kavramları çerçevesindeki literatür taranmıştır. Çalışmanın araştırma bölümü için İstanbul genelinde farklı lise tiplerinde öğrenim gören öğrencilerin aileleri ve öğretmenleriyle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yaşadığımız dönemde pandemi şartları nedeniyle görüşmeler bir soru cetveli üzerinden dijital ortamda gerçekleştirilmiş; öğretmenlere ve ailelere yönelik farklı soru cetvelleri hazırlanmıştır. Derinlemesine mülakatlar sonucu elde edilen bulgular altı ana başlıkla değerlendirilmiştir. Bu başlıklar şöyledir: Gençlerin ekran kullanım süreleri, gençlerin medya kullanımı sırasında karşılaşılabilecekleri riskler, ailelerin teknolojik yeterlilik algısı, öğretmenlerin teknolojik yeterlilik algısı, ailelerin gençlerin ekran süresine ilişkin yaklaşımları ve öğretmenlerin ekran zamanına ilişkin yaklaşımları. Çalışmanın dijital teknolojiler ve eğitim eksenindeki literatüre bir katkı sağlaması temenni edilmektedir.

Anahtar kelimeler: Yeni iletişim teknolojileri, Covid 19 pandemisi, eğitim, teknolojik yeterlilik, teknolojik bağımlılık, ekran süresi.

Technological Dependence or Technological Competence? Investigation of Young People's Approaches to Technology Use in the Context of Increasing Screen Time Due to the Covid-19 Pandemic

Abstract

Due to Covid-19 disease, which has an increasing negative impact on the world day by day and has been classified as a pandemic by the World Health Organization, the remote maintenance of education at various levels has brought with it very important discussions. Perhaps, one of the most crucial of these is the increased screen usage times. The intensive use of digital media in all areas of our social life has brought to mind the frequent handling of the time spent by children and young people in front of the screen in the pre-pandemic period by academia and non-academies. However, with the pandemic, the education process is carried out entirely in distance; in addition to that, with the elimination of the need for socialization, entertainment and information due to screens, which became the sole medium for socialization, entertainment and information, has further increased the importance of studies that reveal the effect of screen usage time on children and young people. From this perspective, our study is based on Sonia Livingstone's approach to addressing screen use not only through "risks" but also through "opportunities". When it comes to screen use and "screen time", parents and teachers evaluate screen time within the framework of technological addiction; they did not focus on the nature of screen use and how to convert it into technological competence. The main purpose of this study is to reveal the approaches of parents and teachers regarding screen times of high school students. In this context, the literature within the framework of "screen time", "technological addiction" and "technological competence" has been scanned. For the research part of the study, in-depth interviews were conducted with the parents and teachers of students of different types of high schools throughout Istanbul. Due to the pandemic conditions during our time, the interviews were conducted digitally through a questionnaire; different questionnaire have been prepared for teachers and families. The findings obtained as a result of in-depth interviews were evaluated with six main headings. Headings are as follows: screen times of young people, risks that young people may face during media use, parents' perception of technological proficiency, teachers' perception of technological proficiency, parents' approaches to screen time of young people and teachers' approaches to screen time. It is hoped that the study will contribute to the literature on the axis of digital technologies and education..

Keywords: New communication technologies, Covid 19 pandemic, education, technological proficiency, technological dependency, screen time

Giriş

İnternet, ekran ve teknoloji bağımlılığının bir kriteri olarak belirlenen ekran süresinin, günümüzde yeni ve farklı araştırmalarla ele alındığı ve incelendiği görülmektedir. Bu çalışmanın amacı ekran süresi konusunda yürütülen kuramsal çalışmalara katkıda bulunmak; ebeveyn ve öğretmenlerin konu hakkındaki yaklaşımlarını ortaya koymaktır. Bu çerçevede ekran süresi internet, ekran ve teknoloji bağımlılığının bir kriteri olarak değil teknolojik yeterlilikler ve teknoloji kullanımının niteliği çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu amaçla çalışmanın araştırma bölümü için İstanbul genelinde farklı lise tiplerinde öğrenim gören öğrencilerin aileleri ve öğretmenleriyle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede nitel veriler için 54 öğretmen ve 137 ebeveyn katılımcıyla görüşülmüştür? Nitel çalışma kapsamında pandemi şartları nedeniyle görüşmeler bir soru cetveli üzerinden dijital ortamda gerçekleştirilmiş; öğretmenlere ve ailelere yönelik farklı soru cetvelleri hazırlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, ekran kullanımı ve "ekran zamanı" konusunda ailelerin ve öğretmenlerin ekran kullanımını teknolojik bağımlılık çerçevesinde değerlendirdikleri; ekran kullanımının niteliğine ve kullanımın teknolojik yeterliliğe nasıl dönüştürülebileceğine odaklanmadıkları görülmüştür.

Teknoloji doğru kullanıldığında ve ekran başında geçirilen zamanda yararlı içerikler seçildiğinde bağımlılığın yeterliliğe dönüştürülmesi olasıdır. Nitekim çocukların ve öğrencilerin bilgiye erişmek amacıyla teknolojik cihazları kullanmaları, ekran başında geçirdikleri süreden daha çok kullandıkları içerikleri önemli hale getirmektedir. Özellikle Covid 19 pandemisi sonrası uzaktan eğitime sürecinde dijital teknolojilere, altyapı

gereksinimlerine ve hatta dijital yeterliliklere sahip her seviyeden öğrenenin acil uzaktan eğitim kapsamında avantajlı durumda olduğu, bununla birlikte sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı öğrenenlerin dijital bölünme kaynaklı nedenlerden eşitsizlik yaşadıkları görülmektedir [1].

1.1. Ekran Zamanı Araştırmaları

Ekran zamanı bilgisayar, telefon, tablet, projeksiyon gibi birçok teknolojik aletin karşısında geçirilen zaman, ayrılan süre olarak nitelendirilmektedir [2]. TDK'ya göre ekran, üzerine bir cismin ışık yoluyla görüntüsü düşürülen, görüntü aktaran, saydam olmayan düz yüzey ya da 'görüntülük' olarak tanımlanmaktadır. Dijital ekran ise kurum ve kamusal alanlarda, iç ve dış mekânlarda kullanılan LED, LCD gibi ekranlardan iletilmek üzere özel olarak tasarlanmış, formatlanmış görsel içeriklerin yansıtıldığı yüzeydir. Özellikle çocuklar ve gençlerin ekran kullanım süreleri artması ekran zamanı konusunda yapılan çalışmaların da artmasını getirmiştir. Ekran başında geçirilen sürenin fiziksel, zihinsel ve psiko-sosyal alanda olumsuz etkilerine dair ebeveynler tarafından kabul gördüğü görülmektedir. Ancak yine de ekran süresinin doğrudan olumsuz sonuçlarla bağlantılı olup olmadığı ile ilgili iddialar yeterli bilimsel kanıt içermemektedir [3].

Ekran başında geçirilen süre günlük yaşamda yapılması zorunlu olan ihtiyaçların karşılanamadığı durumlarda ciddi sorunlara yol açabilmektedir. Nitekim son yıllarda bağımlılık çeşitlerine ekran bağımlılığı da eklenmiştir. Ekran başında geçirilen sürenin ciddi boyutlara ulaştığı durumlarda sosyal ilişkilerde azalma, aile içi iletişim engelleri, akrân ilişkilerinde bozulma, yeme bozuklukları gibi kontrol altına alınması gereken durumlar görülebilmektedir. Buradan yola çıkarak, ailelerin çocuklarının ekranda geçirdikleri süreyi gözeterek endişe duydukları gözlenmektedir. Gençlerin ve tüm bireylerin ekran başında geçirdikleri sürenin her geçen gün arttığı bilinmektedir. Bu nedenle süreye dayalı yönergelerin bilimsel veri ve kanıtlar içermesi ve buna bağlı olarak ebeveynlerin endişelerini ortadan kaldıracak yeni araştırmalar yapılması gerekmektedir.

Teknolojinin hızla ilerlediği ve gündelik yaşamın bir parçası haline geldiği düşünüldüğünde ekran başında geçirilen sürenin değil, ekranda bulunan içeriğin ve bireyin ekranı kullanma amaçlarının dikkate alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Alicia Blum-Ross ve Sonia Livingstone'un "Aileler ve Ekran Süresi" isimli araştırmasında yer alan rapor yayınlanmıştır. Bu rapora göre 8-11 yaş aralığındaki çocuklar 2005 yılında bir haftada televizyon karşısında 13,2 saat, bilgisayar karşındaysa 4,4 saat geçirirken, 2015 yılında bu rakamlar televizyon için 14,8 saate, bilgisayar içinse 11,1 saate yükselmiştir [4]. Yayımlanan rapor sonrasında Livingstone ve Blum-Ross verdikleri röportajda, ekran medyasının sağlığa yönelik muhtemel olumsuz etkileri hakkındaki kaygılara rağmen ailelerin dijital teknolojilere yatırım yaptıklarına dikkat çekmektedir. Ailelerin ekranla ilgili kaygılarının temelinde bağımlılık ve siber zorbalık bulunmaktadır. Aileler aynı zamanda dijital olanaklar sağlanamadığında çocukların geride kalmalarından endişe etmektedirler. Dolayısıyla dijital teknolojilere yatırımın arkasında gençlerin eğitimlerine destek olma, sosyal bağları sürdürme, günlük hayatı kolaylaştırma amaçlarının da bulunduğu gözlenmektedir.

1.2. Ekran Kullanımına İlişkin Riskler

Genellikle ekran kullanımıyla ilişkilendirilen riskler dört kategoride toplanmaktadır. Bunlar davranış riskleri (örneğin; cinsel içerikli yazışmalar, kişisel bilgilerin kötüye kullanımı.), içerik riskleri (örneğin; pornografik, şiddet içeren, yanıltıcı vb. içerikler), iletişim riskleri (taciz etme, kimliğe bürünme.) ve ticari riskler (örneğin; aşırı veya gizli pazarlama, dolandırıcılık) dir [3].

Çevrim-içi riskler, kişileri bilişsel, psikolojik ve sosyal açıdan olumsuz etkileri olan çevrim-içi durumlar olarak tanımlanabilmektedir. Çevrim-içi riskler çeşitli biçimlerde sınıflandırılabilir. Örneğin Livingstone ve Haddon [5] bu riskleri, "içerik riskleri, bağlantılı kişi riskleri, ticari riskler ve gizlilik riskleri" olmak üzere 4 başlıkta toplamaktadır.

Şekil 1. Çevrim-içi risklerle ilgili bir sınıflandırma [5]

Livingstone, Mascheroni ve Staksrud [6] çevrim-içi risklere gençlerin aldığı rol boyutunu eklemişlerdir. Buna göre gençler içerik risklerine “alıcı” rolünde, bağlantı risklerine “katılımcı” rolünde ve gerçekleştirme risklerine “aktör” rolünde maruz kalmaktadırlar. Bu rollerin her biri “saldırganlık, cinsellik, değerler ve ticari” kategorilerinde incelenmektedir. Böylece çocuğun oynadığı risk ve rol içeriğine göre 12 farklı risk kategorisi ortaya çıkmıştır.

Tab. 1. Gençlerin üstlendikleri rollere göre çevrim-içi riskler [6]

	İçerik (Çocuk alıcı rolünde)	Bağlantı (Çocuk katılımcı rolünde)	Gerçekleştirme (Çocuk aktör rolünde)
Saldırganlık	Şiddetli / ürkütücü içerik	Gizlice izleme, taciz	Siber zorbalık
Cinsellik	Pornografik içerik	Yabancılarla iletişimde cinsel taciz	Müstehcen içerik, cinsel taciz
Değerler	İrkçı / nefret uyandıran içerik	İdeolojik propaganda	Zararlı içerik oluşturma
Ticari	Saklı (gizli) pazarlama	Kişisel bilgilerin kötüye kullanılması	Kumar oynama, korsan yazılım kullanma

Sürekli olarak gelişen internet teknolojileri, çevrim-içi ortamlardaki risklerin çeşitlenmesine ve farklılaşmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple gençlerin karşılaştıkları çevrim-içi riskleri güncel olarak inceleyen bir sınıflamanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.3. Ekran Bağımlılığı

Bağımlılık kavramına bakıldığında bireyin bir araç, bir nesne veya bir konuya olması gerekenden fazla, günlük hayatını etkileyecek derecede, iletişim ve ilişkilerine etki edecek biçimde zaman ayırması olarak tanımlamak mümkündür. Diğer bir deyişle, bağımlılık genel olarak bir madde ya da davranışı kullanım kontrolünü kaybetme şeklidir. Şu durumlardan yalnızca üçünün olması bile bağımlılık tanısını konması için yeterlidir; kullanım süresindeki artış, kullanımın kesilmesi ile hissedilen yoksunluk, kullanımı azaltma amaçlı çaba sarf etme, kullanım ile beraber toplumsal etkinliğin azalması ve yaşanan fiziksel sıkıntılara rağmen kullanıma devam edilmesi. Bu altı durum bağımlılık bakımından değerlendirildiğinde üç temel durum ortaya çıkmaktadır. Bunlar; önlenemeyen kullanım isteği, kullanım süresinin artışı ve psikolojik ve fiziksel gereksinimlerde oluşan eksikliklerdir.

İnternet bağımlılığı adını 1995'te Ivan Goldberg tarafından Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders'ın madde bağımlılığından türetilerek almıştır. Davranışsal bir bağımlılık olarak belirginlik, çelişme nüksetme, uzaklaşma ve ruh hali değiştirme unsurlarını içine alan internet bağımlılığı iletişim pratiklerinin internet üzerinden yapılması ile tetiklenmektedir. Griffith ve Young gibi araştırmacılar internet bağımlılığı sebebi ile aile, arkadaş, iş ve okul çevreleri ile sorunların meydana geldiğini vurgulamıştır. İnternet bağımlılığının sınıflandırılmasındaki en önemli gösterge aşırılıktır. Bu noktada internet bağımlılığı; bireyin internet kullanımında kendisini kontrol edememesi neticesinde akademik, sosyal ve psikolojik hayatında sorunlar yaşamasıdır.

Livingstone, ekran süresi ve ekran bağımlılığıyla ilgili bazı sonuçlara ulaşmıştır. Livingstone, gençleri internet bağımlısı olarak nitelendirebilmek için, gençlerin gündelik yaşamlarında gözlemlenmesi gereken beş temel faktör belirlemiştir. Bunlar; 1) Yeterli düzeyde yeme ve uyku 2) Fiziksel sağlık 3) Aile ve arkadaşlarla iyi ilişkiler 4) Okula bağlılık ve okulla ilgili sorumlulukların yerine getirilmesi 5) Hobi ve zevklerin bulunması/ sürdürülmesidir. Livingstone'a göre bu beş temel davranışa 'evet' ya da biraz' cevabının verilmesi, ekran süresi probleminin kaygı duyulduğu kadar önemli olmadığını göstermektedir [7].

İnternet ve sosyal medya bireylerin günlük programlarının önemli bir kısmını kapsamaktadır. Bireylerin sosyal medyayı kullanarak birtakım gereksinimlerini karşıladığı ve psikolojik doyum elde ettikleri düşünülmektedir. Bu noktada bireylerin ve toplumların internet ve teknolojiyi kullanma düzeylerinin bağımlılık olarak nitelendirildiği bazı durumlar bulunmaktadır.

1.4. Teknolojik Yeterlilik

Bilgi ve iletişim teknolojisinin terminolojisinin sürekli büyüyüp değiştiğini düşündüğümüzde, yeterliliğin verilerin elde edilmesi, depolanması, iletilmesi ve alınmasını desteklemek için kullanılan dijital donanım ve yazılımın tümünü kapsadığı görülmektedir. Bu dijital donanımların içerisinde bilgisayarların yanı sıra, tarayıcılar, yazıcılar, hoparlörler gibi çevresel aygıtlar da bulunmaktadır. Aynı zamanda içerdiği cep telefonları, el bilgisayarları, dijital kameralar, dijital medya oynatıcıları ve hesap makineleri gibi mobil cihazlar da dijital donanım kapsamına girmektedir. Teknolojik yeterlilik, psikomotor, bilişsel ve duygusal alanlardaki teknik yetenekler arasındaki ilişkiler olarak tanımlanmaktadır [8].

Dyrenfurth (1990) ve Layton (1994) tarafından yapılan çalışmaların genişletilmesiyle teknolojik yeterliliği bir yapı olarak tanımlamak ve ölçmek mümkün hale gelmiştir. Araştırmacıların teknolojik yeterliliğin boyutları olarak kabul ettiği şeye karşılık gelen üç bileşenden bahsetmek mümkündür. Bunlardan birincisi teknolojik bilgidir. Dyrenfurth'a göre demokratik bir toplumda vatandaşlar, teknolojik kavramlar, ilkeler ve bağlantılar ile teknolojinin doğası ve tarihi hakkında bir şeyler bilebilirler. Bu tür bir bilme, eğitim bilimleri literatüründe bilişsel olarak adlandırılmaktadır. Teknolojik yetkinliğin ikinci boyutu da teknolojik beceridir. Teknik ve teknolojik beceriler çoğu insan faaliyetinin bir parçasıdır ve insanoğlunun hayatta kalması için önemli bir etkidir. Bu beceriler genellikle psikologlar tarafından psikomotor beceriler olarak kabul edilmekte ve teknolojik yeterliliğin önemli bir bileşeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknolojinin üçüncü boyutu ise teknolojik iradedir ya da teknoloji konusunda aktif ve girişimci olmayı temsil etmektedir. Teknoloji insan duyguları, motivasyonları, değerleri ve kişisel nitelikleri ile belirlenir ve yönlendirilir. Bundan dolayı toplumda teknolojinin gelişimi, bireylerin teknolojik kararlara katılmaya ve bunlara etkide bulunmaya yönelik teknolojik iradesine bağlı bulunmaktadır. Bu durum teknolojik yeterliliğin duygusal yönüdür. Teknolojik yeterlilik, kısaca bilgi, beceri ve duygusal bağlılık arasında bir denge içermektedir. Tam anlamıyla insanın ustalığını kullanma veya ustalık yapma eylemi olarak tanımlanabilir [8].

1.5. Dijitalleşme ve Gençlerin Ekran Kullanımına Yönelik Ebeveyn ve Öğretmenlerin Yaklaşımlarının Analizi

Günümüzde çocuk ve gençlerin, bağımlılık endişesiyle ekranlardan uzak tutulmaya çalışıldığı görülmektedir. Ancak yapılan çalışmalar ekranda kalma süresinin sınırlanmasının, çocukların teknoloji yeterliliği kazanmasını da sınırladığını göstermektedir. Bu çerçevede çalışma ebeveynlerin ve öğretmenlerin ekran süresi konusundaki yaklaşımlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma problemine yönelik geliştirilen araştırma soruları şöyledir:

- Gençlerin ekran başında kalma süresi, ekran bağımlılığı üzerinde tek başına etkili midir?
- Gençlerin ekran başında kalma süresinin sınırlanması, teknolojik yeterlilik üzerinde nasıl bir etkiye sahiptir?

Araştırma çerçevesinde yapılan nitel analiz için 54 öğretmen ve 137 ebeveyn katılımcıyla görüşülmüştür. Bu amaçla açık uçlu sorulardan oluşturulan soru çizelgesi katılımcı gruplara uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analiz edilmesinde ise Nvivo 12 analiz programı kullanılmıştır. Veriler kendi içinde "İçerik Analizi" ile değerlendirilmiştir. İçerik analizi toplanan verilerden kavramları belirlemek ve bu kavramlar üzerinden temalar oluşturularak olgulara ulaşmak olarak tanımlanabilir [9]. Nitel verilerde katılımcı grubu öğretmen ve veliler olduğu için soru çizelgesi ve ölçekler uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında metin haline dönüştürülmüştür. Metinler araştırmacı tarafından okunduktan sonra kodlara, kodlardan kavramlara ve kavramlardan da temalara dönüştürülmüştür. Kodlama, verilerin kodlanması esnasında ortaya çıkan kavramlara göre yapılmıştır. Yapılan kodlamalardan yola çıkarak, bulgular yorumlanmıştır. Bu analizin inandırıcılığının ve tutarlılığının sağlanabilmesi için kodlayıcılar arasında tutarlılığın kontrol çalışması yapılmıştır. Bu karşılaştırmada, Uzlaşma yüzdesi = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100 formülü kullanılarak araştırmanın güvenilirliği yapılmıştır. Miles ve Huberman [10] uzlaşma yüzdesinin %70'in üstünde bir değer almasını, güvenilir bulmaktadır.

1.6. Bulgular

Çalışmanın nitel araştırma bölümünde elde edilen bulgular öğretmenlerin ve ebeveynlerin görüşleri üzerinden altı ana başlıkla değerlendirilmiştir: Öğretmenlerin teknoloji bağımlılığı algısı, Öğretmenlerin teknolojik yeterlilik algısı, Öğretmenlerin gençlerin ekran süresine ilişkin yaklaşımları. Ailelerin teknoloji bağımlılığı algısı, Ailelerin teknolojik yeterlilik algısı, Ailelerin gençlerin ekran süresine ilişkin yaklaşımları.

1.6.1. Öğretmenlerin tema ve kategorileri

Tab. 2. Öğretmenlerin demografik bilgilere göre dağılımları

Değişken		Kişi sayısı
Eğitim Düzeyi	Lisans	45
	Lisansüstü	9
Çalışma Durumu	Çalışıyor	42
	Çalışmıyor	12
	30 yaş altı	27
Yaş	30-45 yaş	18
	46 ve üzeri yaş	9

Öğretmenlerin sizce bilgisayar bağımlılığı/ ekran bağımlılığı nedir sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde takılı kalma, ihtiyaç dışında kullanma, yoksunluk, kontrol edememe şeklinde kategoriler ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler bağımlılık teması altında birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin %44'e yakınının Bilgisayar/ekran bağımlılığını kendini kontrol edememe olarak tanımladıkları görülmektedir “Tablo 3”.

Tablo 3. Rehber öğretmenlerin “Sizce bilgisayar bağımlılığı / ekran bağımlılığı nedir?” sorusuna verilen yanıtların kategorileri

Bağımlılık Teması	Frekans	Yüzde
Takılı kalma	9	12,5
İhtiyaç dışında kullanma	13	25
Yoksunluk	12	18,75
Kontrol edememe	18	43,75
Toplam	54	100

Öğretmenlerin sizce teknolojik yeterlilik nedir ve nasıl sağlanır sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde bilgi sahibi olmak, kendini kontrol edebilme, gelişmeleri takip etme kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler teknolojik yeterlilik teması altında birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin %39'a yakınının teknolojik yeterliliği bilgi sahibi olmak şeklinde tanımladıkları görülmüştür “Tablo 4”.

Tablo 4. Öğretmenlerin “Sizce teknolojik yeterlilik nedir?” sorularına verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Teknolojik Yeterlilik Teması	Frekans	Yüzde
Bilgi sahibi olma	21	38,9
Kendini kontrol edebilme	18	33,3
Gelişmeleri takip etme	15	27,8
Toplam	54	100

Öğretmenlerin son aylarda dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını sürecinde gençlerin ekran kullanım süresinin teknolojik yeterlikleri artırma ile ilgili görüşleri incelenmiş ve öğretmenlerin verdikleri yanıtlarda evet, hayır ve kısmen şeklinde kategoriler ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler koronavirüsün teknolojik yeterliliğe etkisi teması altında birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin %67'ye yakınının koronavirüs salgınında gençlerin teknolojik yeterliliğinin arttığını düşündükleri ortaya çıkmıştır. %16.7 oranında bir grup öğretmen de kısmen yanıtı vererek olumlu etkisi olduğu görüşünü desteklemiştir “Tablo 5”.

Tablo 5. Öğretmenlerin “Koronavirüsün teknolojik yeterliliğe etkisi olmuş mudur?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Koronavirüsün Teknolojik Yeterliliğe Etkisi Teması	Frekans	Yüzde
Evet	36	66,7
Hayır	9	16,7
Kısmen	9	16,7
Toplam	54	100

Öğretmenlerin, sizce ekran süresinin sınırlandırılması öğrencilerin teknoloji yeterliliği ve bilinci kazanmasını nasıl etkiler sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde olumlu etkiler ve öğrenciye bağlı şekilde iki kategori ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler süre sınırlamasının etkisi teması altında birleştirilmiştir. Bulgulara bakıldığında öğretmenlerin %59'a yakının öğrenciye bağlı olduğunu düşündükleri, %41.2' sinin de olumlu etkileyeceği görüşünü paylaştıkları görülmüştür “Tablo 6”.

Tablo 6. Öğretmenlerin “Ekran süresinin sınırlandırılması öğrencinin teknoloji yeterliliği ve bilinci kazanmasını nasıl etkiler?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Süre Sınırlamasının Etkisi (Teması)	Frekans	Yüzde
Olumlu etkiler	22	41,2
Öğrenciye bağlı	32	58,8
Toplam	54	100

Öğretmenlerin ergenlik döneminde olan bir öğrenci ekranda kalma süresini kendisi belirleyebilir mi sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde evet ve hayır şeklinde yanıtlar verildiği görülmektedir. Bu kategoriler ekran süresi belirleme teması altında birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin ekran süresini öğrencilerin belirleyip belirleyemeyeceği konusunda evet ve hayır yanıtlarında eşit dağılım gösterdikleri görülmüştür “Tablo 7”.

Tablo 7. Öğretmenlerin “Sizce ergenlik döneminde olan bir öğrenci ekranda kalma süresini kendisi belirleyebilir mi?” sorusuna verilen yanıtların kategorileri

Ekran Süresi (Belirleme Teması)	Frekans	Yüzde
Evet	27	50
Hayır	27	50
Toplam	54	100

Öğretmenlerin lise çağındaki bir öğrencinin ekranda geçirdiği süre ne kadar olmalıdır sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde 0- 2 saat, 2- 4 saat ve 4- 6 saat şeklinde yanıtlar verdikleri görülmektedir. Bu kategoriler ekran süresi teması altında birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlerin %50'sinin, gençlerin ekranda kalması gereken sürenin 2-4 saat olması gerektiği görüşüne sahip oldukları, %44.4'lük bir grubun da ekran süresini 0-2 saat olarak ifade ettikleri görülmüştür “Tablo 8”.

Tablo 8. Öğretmenlerin “Lise çağındaki bir öğrencinin ekranda geçirdiği süre ne kadar olmalıdır?” sorusuna verilen yanıtların kategorileri

Ekran Süresi (Teması)	Frekans	Yüzde
0 - 2 saat	20	44,4
2 - 4 saat	21	50
4 - 6 saat	13	5,6
Toplam	54	100

Öğretmenlerin, günün çoğunu ekran başında geçiren meslek grupları için ekran bağımlılığında söz edilebilir mi sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde evet, hayır, göreceli şeklinde kategoriler ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler meslek gruplarının ekran bağımlılığı teması altında birleştirilmiştir. Bulgulara bakıldığında öğretmenlerin %61'inin günün çoğunu ekran başında geçiren meslek grupları için ekran bağımlılığında söz edilebilir mi sorusuna hayır yanıtı verdikleri ve aslında sürenin kısıtlanmasıyla ilgili görüşleri ile çeliştikleri görülmüştür “Tablo 9”.

Tablo 9. Günün çoğunu ekran başında geçiren meslek grupları (Bilgisayar veya Yazılım Mühendisi, Editör, Grafik Tasarımcısı, Bankacı Vb.) için de ekran bağımlılığında söz edilebilir mi? sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Meslek Gruplarının Ekran Bağımlılığı (Teması)	Frekans	Yüzde
Evet	6	11,1
Hayır	33	61,1
Göreceli	15	27,8
Toplam	54	100

1.6.2.Ebeveynlerin Tema ve Kategorileri

Tablo 10. Ebeveynlerin Demografik Bilgilere Göre Dağılımları

		Sayı
Çocuk Sayısı	1	41
	2	68
	3	22
	4 ve üzeri	6
Yaş	30 yaş altı	7
	31-45 yaş	68
	46 ve üzeri yaş	62
Anne Eğitim	İlkokul	26
	Lise	41
	Lisans	52
	Lisansüstü	18
Baba Eğitim	İlkokul	23
	Lise	32
	Lisans	63
	Lisansüstü	19
Hane Geliri	2000-3000TL	7
	3001-4000 TL	15
	4001-5000 TL	18
	5001 TL ve üzeri	97
	Toplam	137

Ebeveynlerin sizce bilgisayar bağımlılığı/ ekran bağımlılığı nedir sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde takılı kalma, ihtiyaç dışında kullanma, yoksunluk, kontrol edememe, sosyal hayattan uzak olma, aşırı kullanım şeklinde kategoriler ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler bağımlılık teması altında birleştirilmiştir. Bulgulara bakıldığında ebeveynlerin %20'ye yakınının aşırı kullanım, % 19'a yakınının ise sosyal hayattan uzak olma olarak değerlendirdiği görülmüştür “Tablo 11”.

Tablo 11. Ebeveynlerin “Sizce bilgisayar bağımlılığı / ekran bağımlılığı nedir?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Bağımlılık Teması	Frekans	Yüzde
Takılı kalma	17	12,1
İhtiyaç dışında kullanma	16	11,3
Yoksunluk	9	6,4
Kontrol edememe	38	27
Sosyal Hayattan Uzak Olma	26	18,4
Aşırı Kullanım	28	19,9
Toplam	141	100

Ebeveynlerin lise çağındaki bir öğrencinin ekranda geçirdiği süre ne kadar olmalıdır sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde 0- 2 saat, 2- 4 saat ve 4 – 6 saat, 6 saat üzeri şeklinde yanıtlar verdikleri görülmektedir. Bu kategoriler ekran süresi teması altında birleştirilmiştir. Bulgulara bakıldığında %48.2 oranında ebeveynin öğrencilerin ekranda kalma süresinin 0-2 saat ile sınırlanması gerektiğini düşündüğü, sadece %7.3 oranında bir grubun 4-6 saat arasını uygun bulduğu görülmüştür. Bu durum teknolojik yeterlilik kazanımları için gereken ekran süresi konusunda belirgin bir tutarsızlık ortaya koymaktadır “Tablo 12”.

Tablo 12. Ebeveynlerin “Lise çağındaki bir öğrencinin ekranda geçirdiği süre günlük kaç saat olmalıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Ekran Süresi / Teması	Frekans	Yüzde
0 - 2 saat	66	48,2
2- 4 saat	57	41,6

4- 6 saat	10	7,3
6 saat üzeri	4	2,9
Toplam	137	100

Ebeveynlerin ergenlik döneminde olan bir öğrenci ekranda kalma süresini kendisi belirleyebilir mi sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde evet ve hayır kategorileri şeklinde yanıtlar verildiği görülmektedir. Bu kategoriler ekran süresi belirleme teması altında birleştirilmiştir. Bulgulara bakıldığında ebeveynlerin %87 gibi büyük bir oranda çocuklarının ekran süresini belirleyemeyeceğini düşündükleri görülmektedir “Tablo 13”.

Tablo 13. Ebeveynlerin “Sizce ergenlik döneminde olan bir öğrenci ekranda kalma süresini kendisi belirleyebilir mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Ekran Süresi Belirleme Teması	Frekans	Yüzde
Evet	50	36,5
Hayır	87	63,5
Toplam	137	100

Ebeveynlerin, çocuklarının ders çalıştığı süreyi ekran bağımlılığıyla ilişkilendirip ilişkilendirmedikleri ile ilgili soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde evet, hayır ve duruma göre değişir şeklinde üç kategori belirlenmiştir. Bu kategoriler ebeveyn görüşü teması ile birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin %73’nün çocukları ekranda ders çalışıyorlarsa bu durumu bağımlılık olarak görmedikleri ortaya çıkmıştır. Burada da çocukların ekranda kalma sürelerini 0-2 saat ile sınırlanması gerektiğini düşünmeleriyle, ders nedeniyle ekranda kalmalarında sakınca görmedikleri görüşleri arasında ciddi bir çelişki olduğu görülmektedir “Tablo 14”.

Tablo 14. Ebeveynlerin “Çocuklar ekranda ders çalışıyorlarsa bu durum ekran bağımlılığı olarak görülebilir mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Ebeveyn Görüşü Teması	Frekans	Yüzde
Evet	19	13,9
Hayır	100	73
Duruma Göre Değişir	18	13,1
Toplam	137	100

Ebeveynlerin, günün çoğunu ekran başında geçiren meslek grupları için ekran bağımlılığından söz edilebilir mi sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, evet, hayır, göreceli şeklinde kategoriler ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler meslek gruplarının ekran bağımlılığı teması altında birleştirilmiştir. Bulgulara bakıldığında meslek nedeniyle ekran başında çalışmayı bağımlılıkla ilişkilendirmeyen ebeveyn oranı %61 olarak görülmektedir. Bu sonuç da ekran süresini kısıtlamayı savunan ebeveyn görüşleriyle ters düşmektedir “Tablo 15”.

Tablo 15. Ebeveynlerin “Gününün çoğunu ekran başında geçiren meslek grupları (Bilgisayar veya Yazılım Mühendisi, Editör, Grafik Tasarımcısı, Bankacı Vb.) için de ekran bağımlılığından söz edilebilir mi?” sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Meslek Gruplarının Ekran Bağımlılığı Teması	Frekans	Yüzde
Evet	42	11,1
Hayır	51	61,1
Göreceli	45	27,8
Toplam	138	100

Ebeveynlerin sizce teknolojik yeterlilik nedir ve nasıl sağlanır sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde bilgi sahibi olmak, kendini kontrol edebilme, gelişmeleri takip etme, yaşamı kolaylaştırma, amaca uygun kullanım kategorileri ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler teknolojik yeterlilik teması altında birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin %35,6’sının teknolojik yeterliliği gelişmeleri takip etmek, %21,5 oranında bir grubun bilgi sahibi olmak olarak tanımladığı, %20,8’lik grubun da yaşamı kolaylaştırmak olarak tanımladıkları görülmüştür. Yine ekran süresini kısıtlamayı savunan ebeveynlerin gelişmeleri takip etmek için yeterli sürenin ne olduğu konusunda çok bilinçli olmadıkları görülmektedir “Tablo 16”.

Tablo 16. Ebeveynlerin ‘‘Sizce teknolojik yeterlilik nedir ve nasıl sağlanır?’’ sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Teknolojik Yeterlilik Teması	Frekans	Yüzde
Bilgi sahibi olma	32	21,5
Kendini kontrol edebilme	9	6
Gelişmeleri takip etme	53	35,6
Yaşanı Kolaylaştırma	31	20,8
Amaca Uygun Kullanım	24	16,1
Toplam	149	100

Ebeveynlerin, sizce ekran süresinin sınırlandırılması öğrencilerin teknoloji yeterliliği ve bilinci kazanmasını nasıl etkiler sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde olumlu etkiler ve öğrenciye bağlı şekilde iki kategori ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler süre sınırlamasının etkisi teması altında birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde %90.5 gibi büyük bir oranda ebeveynin ekran süresinin sınırlandırılmasının öğrencilerin teknolojik yeterliliğini olumlu etkileyeceği görüşünü benimsedikleri görülmektedir. Sadece %9.5’lik bir orandaki grup ebeveynin olumsuz etkileyeceği görüşünde olduğu ve bu şekilde ciddi anlamda çelişkiye düştükleri görülmüştür ‘‘Tablo 17’’.

Tablo 17. Ebeveynlerin ‘‘Sizce ekran süresinin sınırlandırılması öğrencinin teknoloji yeterliliği ve bilinci kazanmasını nasıl etkiler?’’ sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Süre Sınırlamasının Etkisi Teması	Frekans	Yüzde
Olumlu etkiler ↑	124	90,5
Olumsuz etkileyebilir	13	9,5
Toplam	137	100

Ebeveynlerin, çocuklarının ekran kullanımları ile ilgili tutumlarının neler olduğu sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde sınırlandırılmalı, ders dışı kullanılmamalı, kontrol etmek zor şeklinde üç kategori ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler ebeveyn yaklaşımı teması altında birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin %41.6’sının gençlerin ekran süresinin kısıtlanması gerektiğini düşündüğu, % 33’e yakın ebeveynin ise kontrol etmek zor yanıtı verdiği görülmüştür. Ebeveynlerin gençlerle teknoloji arasındaki ilişkiyi sınır koyma ve kontrol etme kavramları çerçevesinden değerlendirdikleri ve bu konuda çok da bilinçli olmadıkları görülmektedir ‘‘Tablo 18’’.

Tablo 18. Ebeveynlerin ‘‘Çocuklarınızın ekran kullanım süresiyle ilgili yaklaşımınız / tutumunuz nedir?’’ sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri

Ebeveyn Yaklaşımı Teması	Frekans	Yüzde
Sınırlandırılmalı	56	41,6
Ders Dışı Kullanılmamalı	36	25,6
Kontrol Etmek Zor	45	32,8
Toplam	137	100

Ebeveynlerin son aylarda dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını sürecinde gençlerin ekran kullanım süresinin teknolojik yeterlikleri artırması ile ilgili görüşleri incelenmiştir. Ebeveynlerin verdikleri yanıtlarda evet, eğitim ve araştırma, alışveriş ve sosyal medya şeklinde kategoriler ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler koronavirüsün teknolojik yeterliliğe etkisi teması altında birleştirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde ebeveynlerin %38.5’inin koronavirüs salgını sürecinde çocuklarının ekran kullanımlarının teknolojik yeterliliklerini artırdığını düşündükleri görülmüştür. Burada da ebeveynlerin hem ekran süresini sınırlandırmayı düşünmeleri, hem de salgın sürecinde artan ekran süresinin teknolojik yeterliliği artırdığını savunmaları da çelişkili bir durum ortaya koymaktadır ‘‘Tablo 19’’.

Tablo 19. Ebeveynlerin “Son aylarda bütün dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını sürecinde gençlerin ekran kullanım süresi teknolojik yeterliliklerini arttırmış mıdır? Sorusuna verdikleri yanıtlar ve kategorileri.

Koronavirüsün ekran kullanım süresine etkisi(Teması)	Frekans	Yüzde
Evet	137	38,5
Eğitim ve Araştırma	108	30,3
Alışveriş	29	8,1
Sosyal Medya	82	23
Toplam	356	100

Sonuç

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, ekran kullanımı ve “ekran zamanı” konusunda ailelerin ve öğretmenlerin ekran kullanımını teknolojik bağımlılık çerçevesinde değerlendirdikleri; ekran kullanımının niteliğine ve kullanımın teknolojik yeterliliğe nasıl dönüştürülebileceğine odaklanmadıkları görülmüştür. Diğer yandan, çocukların ve gençlerin hem eğitim hem de diğer zorunlu ihtiyaçlarının interneti kullanmalarını teşvik ettiği göz önünde bulundurulduğunda, onları ekran süresi ile sınırlamak teknolojiye hâkimiyetlerini de sınırlamak anlamına gelmektedir.

Çalışmada elde edilen verilere göre hem ebeveynlerin, hem de öğretmenlerin gençlerin teknolojiyle olan ilişkileri konusunda hala süre ve bağımlılık odaklı yaklaşıtları görülmektedir. Özellikle pandemi koşullarında hem eğitim hem de sosyalleşme amaçlı olarak ekran zamanında yaşanan artışın ailelerde kaygı yarattığı görülmektedir. Öte yandan aynı anne babalar, çocukları teknolojiden, eğitimden ve gelişmelerden geride kalmasınlar düşüncesiyle teknolojiye ve teknolojik cihazlara yatırım yaparken, öğretmenler teknolojiyi bu kadar yoğun ve etkin kullanırken özellikle son bir yılı aşkın sürede tüm eğitim sistemleri teknoloji yoğun ortamlarda yürütülürken, gençlerin teknolojiyle ilişkilerini sınırlamaya çalışmak ciddi bir çelişkiyi barındırmaktadır. Bu çelişkinin aşılması; eğitimcilerin ve ebeveynlerin ekran süresiyle ilgili olarak gençlerle ortak stratejiler geliştirmeleri içinde bulunduğumuz pandemi döneminin olumsuz etkilerinin azaltılmasında da etkili olacaktır.

Bu noktada çocuklar ve gençlerin ekran kullanımının teknolojik yeterliliklerin artırılması perspektifiyle bakmak önem taşımaktadır. Yeni iletişim teknolojilerinin bilgiyi üretme, işleme, saklama ve iletme kapasitelerindeki artış bu konudaki yeterliliklerin de önem kazanmasını getirmiştir. Bu noktada ebeveynlerin ve eğitim profesyonellerinin ekran süresine ilişkin yaklaşımlarının senkronize olması; ekran süresinin bağımlılıktan yeterlilik perspektifinden ele alınması önem taşımaktadır.

References

- [1] Bozkurt, A., Jung, I., Xiao, J., Vladimirsch, V., Schuwer, R., Egorov, G., Paskevicius, M. (2020). A Global Outlook To The Interruption Of Education Due To COVID-19 Pandemic: Navigating In A Time Of Uncertainty And Crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), pp. 1–126.
- [2] Boone, J.E., Gordon L.P, Adair L.A., Popkin M.B. (2007). Screen Time And Physical Activity During Adolescence: Longitudinal Effects On Obesity In Young Adulthood. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 4(26), pp. 12.
- [3] Livingstone, S., Blum-Ross, A. (2018). We Can Conclude That The Concept Of ‘Screen Time’ Is Now Outdated. *TRT Academy*, 3 (6), pp. 752-763.
- [4] Canbeldek, Ö. (2017). Önyargılarımızdan Kurtulun: Ekran Süresi Hakkındaki Gerçekler. [https://dijitalmedyavecocuk.bilgi.edu.tr/2017/01/09/onyargilarinizdan-kurtulun-ekran-suresi-hakkindaki-gercekler/adresinden alındı](https://dijitalmedyavecocuk.bilgi.edu.tr/2017/01/09/onyargilarinizdan-kurtulun-ekran-suresi-hakkindaki-gercekler/adresinden%20alindi).
- [5] Livingstone, S., & Haddon, L. (2008). Risky Experiences For Children Online: Charting European Research On Children And The Internet. *Children & Society*, 22(4), pp. 314-323.
- [6] Livingstone, S., Mascheroni, G., & Staksrud, E. (2015). *Developing A Framework For Researching Children’s Online Risks And Opportunities In Europe*. London: London School of Economics and Political Science.
- [7] Ross, A., Livingstone, S. (2017). The Trouble With ‘Screen Time Rules’. (LSE, Prodüktör) <https://blogs.lse.ac.uk/parenting4digitalfuture/2017/06/08/the-trouble-with-screen-time-rules/> adresinden alınmıştır.
- [8] Hansen, R. (2008). Human Ingenuity Research Project. 5th Annual International Conference On Technology

Education Research. Griffith Institute for Educational Research, Brisbane, Australia.

- [9] Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (9. Genişletilmiş Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- [10] Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2004). Qualitative Data Analysis: A Sourcebook Of New Methods. Newbury Park, London, New Delhi: Sage Publications.